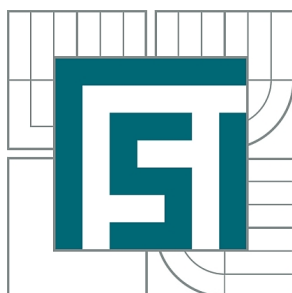

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

**FAKULTA STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ
ENERGETICKÝ ÚSTAV**

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING
ENERGY INSTITUTE

VLIV TVARU VÝSTUPNÍ HRANY LOPATKOVÉ MŘÍŽE NA PARAMETRY HYDRAULICKÉHO STROJE

INFLUENCE OF THE TRAILING EDGE ON HYDRAULIC MACHINE PARAMETERS

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. DAN POSPÍŠIL

VEDOUcí PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. PAVEL RUDOLF, Ph.D.

BRNO 2013

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství

Energetický ústav

Akademický rok: 2012/13

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student(ka): Bc. Dan Pospíšil

který/která studuje v **magisterském studijním programu**

obor: **Fluidní inženýrství (2301T036)**

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma diplomové práce:

Vliv tvaru výstupní hrany lopatkové mříže na parametry hydraulického stroje

v anglickém jazyce:

Influence of the trailing edge on hydraulic machine parameters

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Práce je zaměřena na zjištění vlivu tvaru výstupní hrany lopatky hydraulického stroje na zpracovávanou měrnou energii, účinnost a kavitační vlastnosti. Studie vychází z výpočtového modelování na rozvinuté lopatkové mříži radiálního stroje.

Cíle diplomové práce:

1. Rozvinutí prostorového řezu lopatky do rovinné lopatkové mříže.
2. S využitím CFD modelování stanovit vliv tvaru výstupní hrany lopatkové mříže oběžného kola na hydraulické parametry (zpracovávaná měrná energie, účinnost, kavitační vlastnosti) stroje pro turbínový i čerpadlový režim . Bude řešeno zakončení ostrou hranou, zaoblením a zkosením.

Seznam odborné literatury:

1. Nechleba, M.: Hydrodynamika lopatkových strojů, Ediční středisko VUT, Brno, 1968.
2. Fleischner, P.: Vybrané statě z mechaniky tekutin, SNTL Praha, 1986.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Pavel Rudolf, Ph.D.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2012/13.

V Brně, dne 20.11.2012

doc. Ing. Zdeněk Skála, CSc.
Ředitel ústavu

prof. RNDr. Miroslav Doupovec, CSc., dr. h. c.
Děkan

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá možností zjednodušení výpočtu hydraulického stroje díky převedení trojrozměrné geometrie do roviny. Cílem práce je vytvořit úpravy výstupní hrany lopatkové mříže a zjistit jejich vliv na hydraulické parametry stroje.

Abstract

Master's thesis deals with possibility of simplifying calculation hydraulic machines by converting the three-dimensional geometry in the plane. The aim is to create modifications of a trailing edge and determine their effect of the hydraulic parameters of the machine.

Klíčová slova

Výstupní hrana, hydraulický stroj, radiální stroj, lopatková mříž, účinnost, kavitace

Keywords

Trailing edge, hydraulic machine, radial machine, blade cascade, efficiency, cavitation

Bibliografická citace

POSPÍŠIL, D. *Vliv tvaru výstupní hrany lopatkové mříže na parametry hydraulického stroje*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství, 2013. 71 s. Vedoucí diplomové práce doc. Ing. Pavel Rudolf, Ph.D..

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vliv výstupní hrany lopatkové mříže na parametry hydraulického stroje vypracoval samostatně s použitím odborné literatury a pramenů uvedených v seznamu, který je součástí této práce.

24. května 2013

.....

Bc. Dan Pospíšil

Poděkování

Děkuji panu doc. Ing. Pavlu Rudolfovi, Ph.D. za pomoc, rady a věcné připomínky při tvorbě této práce.

Děkuji firmě ČKD Blansko Engineering, a.s. zvláště Ing. Alešovi Skotákovi, Ph.D. za zadání práce a poskytnutí dat.

Děkuji doc. Ing. Miloslavem Haluzou, CSc. za návrh radiální turbíny.

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Hydraulický stroj	12
2.1	Základní vztahy	12
2.2	Rychloběžnost stroje	12
3	Kavitace.....	14
4	Transformace proudové plochy na rovinu [5].....	16
4.1	Axiální stroje	16
4.2	Radiální stroje – Königova transformace	18
4.3	Radiační stroje – obecné konformní zobrazení	21
5	Základní návrh výpočtu	24
5.1	Zadaná geometrie	24
5.2	Převod do konformního zobrazení	24
5.3	Výpočetní doména.....	27
5.4	Výpočetní model	29
5.4.1	Model $k-\varepsilon$ realizable [6], [7].....	29
5.4.2	Stěnová funkce Non-equilibrium [6], [7]	30
5.5	Zadání výpočtu	31
5.6	Vyhodnocení.....	31
6	Radiální oběžné kolo	36
6.1	Základní parametry čerpadla [8].....	36
6.2	Výpočet vnějšího průměru oběžného kola [8].....	36
6.3	Výpočet neznámých rozměrů oběžného kola [8]	38
6.4	Tvorba lopatkování [8]	39
6.4.1	Lineární změna $\tan\beta$ na souřadnici ζ [8]	40
6.4.2	Vytvoření lopatek oběžného kola	41
6.5	Výpočet radiálního oběžného kola	42
6.6	Výpočet radiálního oběžného kola v konformním zobrazení.....	46
6.6.1	Základní výpočet	46
6.6.2	Úprava výpočtu	48
7	Možnosti úpravy výpočtu radiálního oběžného kola	50
7.1	Vložení dalšího rozměru do domény.....	50
7.2	Využití UDF	51
8	Vliv výstupní hrany	53
8.1	Úpravy výstupní hrany čerpadla.....	53
8.2	Úpravy výstupní hrany turbíny.....	60
9	Závěr.....	68

10	Seznam použité literatury	69
11	Seznam použitých zkratk, symbolů a indexů	70
11.1	Použité zkratky.....	70
11.2	Použité symboly.....	70
11.3	Použité indexy.....	71

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá převodem trojrozměrné geometrie do roviny a následnou úpravou výstupní hrany lopatky hydraulického stroje.

Při běžném návrhu nového hydraulického stroje se můžeme dostat do situace, kdy návrhový bod přímo neodpovídá zadání, ale je mu velice blízko, tato situace může například nastat až u hotového modelu na zkušebně. Jako jednoduchá úprava pro lepší parametry se jeví zkosení výstupní hrany, čímž upravíme proudění za lopatkou. Tím ovlivníme úhly rychlostí na výstupu oběžného kola a celou charakteristiku hydraulického stroje. Úpravu výstupní hrany lze s výhodou použít při potížích s pulzacemi, které jsou buzené kapalinou za oběžným kolem. Problémem po úpravě výstupní hrany u turbíny může být kavitace, jelikož může dojít k lokálnímu snížení tlaku pod tlak nasycených par kapaliny. Zde však samozřejmě záleží i na uložení stroje, ne pouze na tlakových poměrech na samotném oběžném kole.

Cílem práce je pomocí CFD modelování zjistit vlastnosti zadaných oběžných kol po úpravě výstupní hrany. Protože jsou výsledky z CFD modelování pouze pro část hydraulického stroje (oběžné kolo), budou výsledky vztaženy vždy k původnímu tvaru výstupní hrany.

10 Seznam použité literatury

- [1] NECHLEBA, M. a J. HUŠEK. *Hydraulické stroje*. Praha: SNTL, 1966
- [2] MALIJEVSKÁ, I., A. MALIJEVSKÝ a J. NOVÁK. *Záhady, klíče, zajímavosti - Očima fyziální chemie*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2004
- [3] SUCHÁNEK, J. *TRIBOLÓGIA: Kavitační opotřebení* [online]. [cit. 2013-duben-2]. Dostupné z: <http://www.tribotechnika.sk/tribotechnika-12011/kavitacni-opotrebeni.html>
- [4] NECHLEBA, M., CHLEBOVSKÝ A. *Vodní turbíny, jejich konstrukce a příslušenství*. Praha: Tisk, knižní výroba, n. p. Brno, 1962, 676 s
- [5] FLEISCHNER, P. a M. NECHLEBA. *Hydromechanika lopatkových strojů*. Brno: VUT v Brně, 1980, 256 s
- [6] *Nápověda aplikace ANSYS 14.0*. 2011
- [7] RUDOLF, P. *Výpočtové modelování proudění - poznámky z přednášek předmětu*. Brno: VUT v Brně, 2012
- [8] HALUZA, M. *Tekutinové stroje I. - poznámky z přednášek předmětu*. Brno: VUT v Brně, 2012
- [9] ZOBEIRI, A., et al. How oblique trailing edge of a hydrofoil reduces the vortex-induced vibration. *Journal of Fluids and Structures*. 2012, č. 32, s. 78-89
- [10] DO, T., L. CHEN a J. TU. Numerical study of turbulent trailing-edge flows with base cavity effects using URANS. *Journal of Fluids and Structures*. 2010, č. 26, s. 1155-1173